

Novel·la Jordi Capdevila

Simfonia lite

La música és el nexa d'unió de dues narracions separades per tres segles i mig, però que comparteixen escenari, ambient, il·lusions, inquietuds, desitjos, passions i amors. I també estètica artística. Aquesta cinquena novel·la d'Albert Villaró està narrada en una varietat de sons múltiples, amb una cadència harmònica, amb l'argot pirinenc, tant el primitiu com l'actual: una expressivitat rica i extensa. Una simfonia per bastir la riquesa de la música barroca i les il·lusions dels que la creaven fa tres centúries i els que aspiren a interpretar-la ara.

L'escenari comú de les dues narracions és Lagrau, una ciutat amb seu episcopal influent, fronterera amb un minúscul principat. Una picada d'ullet de l'autor que va néixer a la Seu d'Urgell i té nacionalitat andorrana. L'acció de la primera trama passa en el cru hivern del 1642, en plena Guerra dels Segadors, quan Lagrau és ocupada per les tropes franceses de manera pacífica, ja que les autoritats principals surten cames ajudeu-me. La mort del capellà músic, poc abans de l'estrena del *Rèquiem*, obra em-

blemàtica del seu amic compositor Joan Areny, capgirarà la tranquil·la ocupació de la ciutat. L'assaig del *Rèquiem* d'aquest compositor és també el fil conductor de la segona trama, a finals de l'estiu del 1991, en un curs de música antiga que es fa també a la localitat de Lagrau, en què participen estudiants i instrumentistes de mig món, i que també acaba amb la interpretació de la mateixa composició a l'escenari on s'havia representat 349 anys abans. Són nou dies intensos en què l'autor va intercalant passatges d'una narració i l'altra, que si bé expliquen històries ben diferents i contradictòries de cada època, deixen entreveure un reguitzell de semblances que suggereixen que els temps canvien, però la condició humana continua inalterable en els seus valors essencials.

En totes dues narracions, els paral·lelismes d'escenaris, personatges i situacions són constants. I encara més en temes universals i eternals, com ara la creació artística, el creixement personal, la mort i el desig, que el mateix autor considera qüestions essencials de la seva novel·la.

En totes dues narracions, els paral·lelismes d'escenaris i situacions són constants

La pàtria dels personatges és el món que es crea amb la composició musical

Però el fil conductor de l'obra és la música com a eina de realització personal i d'unió de mons, de pobles, de somnis i de sentiments. Els protagonistes de les dues obres són gent viatgera que han conegut personalment o de referència els grans compositors que els han inspirat. Persones prou arrelades a la terra i al país i que estimen la dimensió global de l'art. La seva pàtria és el món que es crea amb la composició musical i la seva interpretació sempre diferent. Però la novel·la també és una recreació de la vida quotidiana en dues èpoques ben diferenciades, en un escenari concret i amb una història pròpia per la seva situació transfronterera. Sorpren la naturalitat amb què els ciutadans de fa més de tres segles van assistir a l'ocupació de l'exèrcit francès, fet que no va generar cap canvi en la seva vida quotidiana. Ells no volien al seu territori "ni gavatxos ni castellans". Però com que els havien d'acceptar "se n'aniran els uns i arribaran els altres, i l'endemà tot serà igual si fa o no fa com abans".

Villaró ens ofereix una simfonia literària ben descrita amb un rerefons d'amor i de pau. *

Biografia Marta Monedero

Una hora et marca la vida

Esteu disposats a fer un salt al buit i deixar-vos caure pendent avall en una baixada als inferns estremidora i trepidant? Doncs submergiu-vos en la lectura de *Jan Karski*, el missatger més famós de la Resistència polonesa, l'home que va intentar alertar el món sobre l'Holocaust. Al gueto de Varsòvia va poder entrar-hi dues vegades fent-se passar per jueu. En canvi, al camp d'extermini de Belzec va ser-hi només una hora. Temps suficient perquè la barbàrie li quedés gravada sempre més a la memòria. Una hora li va marcar la vida.

Barreja de crònica documental i de ficció, aquesta lúcida biografia recupera la declaració de Karski a *Shoah*, el film sobre el genocidi dirigit per Claude Lanzmann, en què mots i silencis fan igual de mal. "Cap

a la fi de la pel·lícula, un home intenta parlar, però no ho aconsegueix. Té uns seixanta anys i s'expressa en anglès; és alt, prim i porta un vestit gris blavós molt elegant. La primera paraula que pronuncia és *Now* (ara)". Així comença un testimoni commovedor. Demolidor. La confessió d'algú que s'ha adonat que la consciència no existeix. "Allò no era un món, allò no era la humanitat", rememora Karski.

Generació Littell

Records, horror i denúncia conviuen en aquest volum escrit per l'editor i novel·lista francès Yannick Haenel. Premi Interallié 2009, *Jan Karski* s'inclou en l'anomenada Generació Littell, nom de l'autor de *Les benèvoles*, la novel·la que ha atiat l'interès per la literatura sobre el nazisme i

que, justament, no li va fer cap gràcia a Lanzmann. Al cineasta tampoc li ha fet el pes la proposta de Haenel. En realitat, l'autor francès també dubta de la legitimitat d'omplir amb la imaginació els buits de l'arxiu.

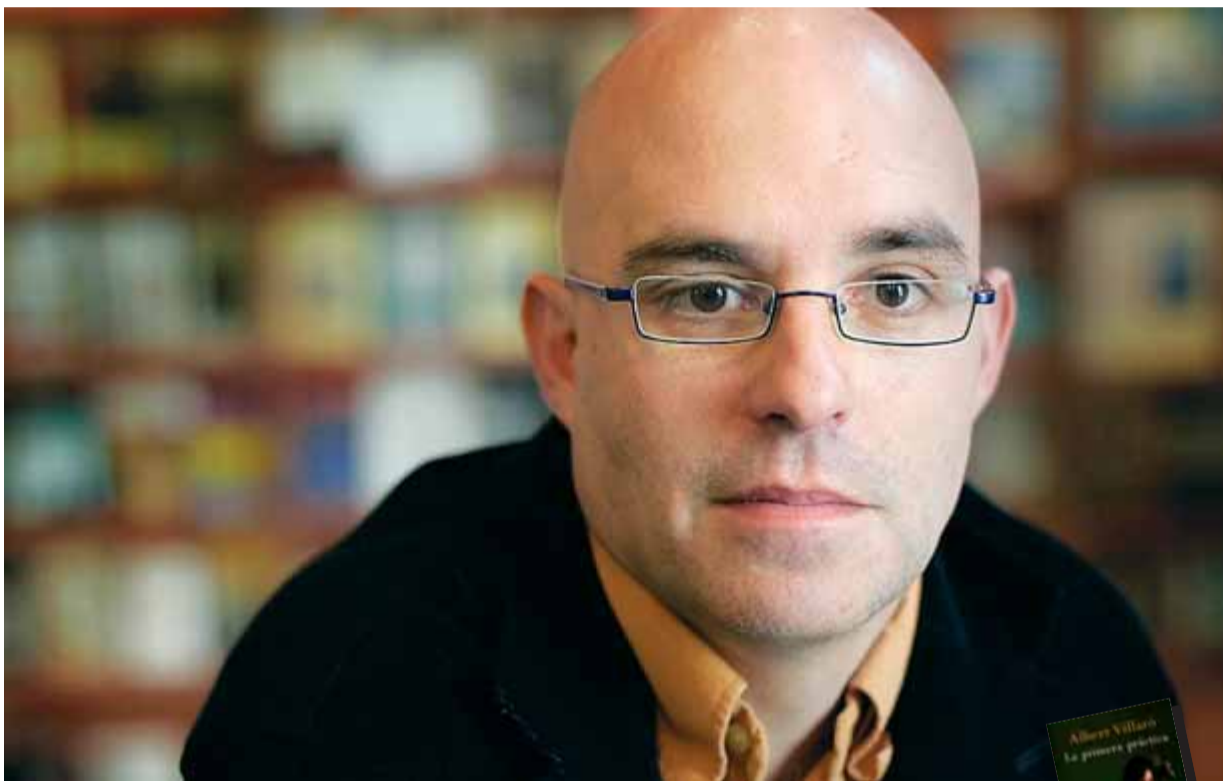
El segon capítol resumeix el llibre escrit per Karski el 1944 (*Story of a Secret State*), mentre que el tercer recrea pensaments d'aquest aventurer polonès de família catòlica, que va estudiar als jesuïtes i va seguir la carrera diplomàtica, amb càrrecs a les ambaixades de Bucarest, Berlín, Ginebra i Londres. Cridat a files el 1939, els soviètics el van fer presoner i van enviar-lo a un camp estalinista. Quan n'escapa i passa a la clandestinitat, els idiomes i una memòria prodigiosa faran que es converteixi en correu de la Resistència durant la Segona Guerra Mundial.

Haenel coneix Adorno i Primo Levi, però pertany a una generació que entén que la novetat no és ficcionar la història, sinó que fer-ho no provoqui escàndols. *Jan Karski* ha estat un èxit a França, no només per preguntar com és possible que els aliats toleressin l'extermini. L'obra qüestiona si Déu va morir a Auschwitz i, alhora, té la virtut de semblar, a estones, una intriga d'espies.

Entrevista amb Roosevelt

El protagonista es mou per Europa com un agent secret, arriba a Londres i s'entrevista amb el gabinet de guerra aliat per transmetre-li les atrocitats nazis. "S'adona que el missatge que ens porta és insostenible?", li demanen els britànics. La situació no millora als Estats Units, on el 1943 s'entrevista amb el president

rària

Albert Villaró ens ofereix una novel·la centrada en el món de la música FRANCESC MELCION

La primera pràctica Autor: Albert Villaró Editorial: Columna Barcelona, 2010 Preu: 20 euros Pàgines: 289

Jan Karski
Autor: Yannick Haenel
Traducció:
Anna Torcal
i Salvador Company
Editorial:
Empúries
Barcelona,
2010
Pàgines: 144
Preu: 17 euros

Jan Karski és el protagonista real de la peculiar recreació biogràfica que ens ofereix l'autor francès Yannick Haenel AVUI

Roosevelt, que se l'escolta durant quatre hores, s'interessa per temes polítics, li diu que Polònia rebrà una compensació econòmica, però no fa cap comentari sobre la situació dels jueus ni dels camps.

Si Jorge Semprún, a *La escritura o la vida* (1994), comprenia que només a través de la literatura podia desencallar els records del camp de Buchenwald i que, després, el preu de la vida era oblidar-los; Jan Karski va fer l'impossible per explicar al món el genocidi. Veient que no se'n sortia, va estar-se un anys mut vivint als Estats Units. Finalment, però, hi va tornar, i va deixar-nos l'impagable llegat del seu testimoni. Potser perquè, com bé recull la biografia: "L'extermini de jueus d'Europa no és un crim contra la humanitat, és un crim comès per la humanitat". *

Viatges

Passes perdudes

Carlos Zanón

Cees Nootboom (l'Haia, 1933) és d'aquests autors que són millor del que ells mateixos creuen. És a dir, una minoria. Aquest senyor, al marge de premis i condecoracions (ep, té la Legió d'Honor francesa, com l'Inspector Clouseau, el de la Pantera Rosa) ha escrit llibres com ara l'oceànica *El dia de totes les ànimes* i *La història se-güent*, entre molts altres.

El podríem definir com un Sebald amb cor, un Magris més proper i literari. Aquest viatger que escriu o escriptor que viatja regala llibres que t'acompanyen i perduren. La seva prosa porosa t'acarona i t'hipnotitza, et fa perdre el fil com els teus pensaments que van d'aquí cap allà. T'ensenya a mirar coses teves, de la teva ciutat, del teu país, de la teva història. Mai és bel·ligerant, mai vol tenir raó al preu que sigui. Nootboom passeja, perd el temps, mira, escriu i proposa paraules que mai van en autopistes sinó en carrers de terra, camins secundaris.

Desviació a Santiago és un llibre que Nootboom va publicar el 1992. No va fer sinó reafirmar el seu absolut amor per la geografia espanyola i per la seva gent. És curiós llegir coses sobre la història d'Espanya i dels pobles i nacions que la integren perquè t'adones del que volia dir la paraula *lucidesa*. Sobretot si acabes de connectar d'una tacada els telenotícies de TV3, La 1, Cuatro i Inter-economia.

És un llibre de viatges que va (però no vol arribar mai) a Santiago. El seu autor vol caure en totes les temptacions dels camins laterals i carreteres secundàries, pobles, monestirs, cascós antics, museus, carrerons i esglésies de Barcelona a Sòria, de València a Valladolid. I la pèrdua conscient del caminant, una pèrdua per trobar el que és important. Allò que no sàbies que busques. Allò que mai trobaràs en el camí del turista, en les vies ràpides, a les guies *fast food*.

Digressions contaminades

La mateixa pèrdua dels peus del caminant és la del llenguatge mai lineal. Sinuós, diletant, plenes de digressions contaminades de l'alegria de viure per saber més, per viure més. Digressions de tot tipus, de totes les tecles del piano que toca aquest senyor que vol compartir amb tu el que creu que sap, el que dubta que sap. Un autor que dobla gairebé les seves vocals en l'única i involuntària manera de fer-se notar a les llibreries: Cees Nootboom. *

Desviació a Santiago
Autor: Cees Nootboom
Traducció: Mariona Gratacòs
Editorial: Bromera
Pàgines: 344
Preu: 19,50 euros